

Valitsusasutused

12.06.2025 nr 12-1/25/2644

Eesti keele kasutamisest

Hea kolleeg avalikus teenistuses

Eesti keel on meie riikluse ja kultuuri kandja. Kuigi keelepoliitika kitsamalt – eesti ja võõrkeelte õppe tagamine, keeletehnoloogia arendamine, murdekeelte toetamine, keelehoole ja -korraldus – kuuluvad Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse, on meie **kõigi ühine vastutus, kuidas iga päev eesti keelt kasutame**. Me kõik riigiametnike ja riigikeele kasutajatena kujundame iga päev keelepoliitikat.

Meie sõnadel on kaalu. Ametikirjade, teavituste, juhendite ja igapäevase suhtluse, aga ka õigusloome kaudu kujundame keelekasutust ja suuname keelepoliitikat. Nii on iga spetsialist, nõunik, analüütik, minister, politseinik, prokurör, kohtunik – iga riigiametnik – eesti keele maine kujundaja. Hea keelekasutus ei tähenda aga ainult, et kirjutame grammatiliselt õigesti, vaid see on palju laiem: selge ülesehitus, täpne ja kantseliidivaba sõnastus, lugejaga arvestamine. Selline keelekasutus ei ole pelgalt hea tava, vaid demokraatliku ja läbipaistva valitsemise eeldus. Meie ülesanne riigiametnikena on ka tagada eesti keele säilimine läbi aegade.

Esmalt palun teil nii õigusloomes kui ka poliitika kujundamisel, sh kõikide väljatöötamiskavatsuste, eelnõude, aga ka muude algatuste puhul mõelda ja vajaduse korral eraldi alapunktina analüüsida mõju eesti keelele. Keel ei püsi ega arene vaakumis. Ühiskonnas toimuv mõjutab ka keelt ning meie ülesanne on ette näha, millised need mõjud on. Nii nagu enne otsuste tegemist on saanud tavaks hinnata mõju majandusele või keskkonnale, tuleb alati mõelda ka sellele – kuidas mõjutab otsus eesti keelt, sh keelekasutust, õpet, terminoloogiat? Iga otsus peab aitama kaasa sellele, et eesti keele positsioon ja kasutusala püsivad ning ei nõrgene.

Teiseks tuleb alati meeles pidada, et keelekasutus mõjutab meie usaldusväarsust. Kui inimesed, kelle heaks töötame, ei mõista meie keelt, ei teki ka usaldust. Seega alustuseks on abi sellestki, kui meie erinevate struktuuriüksuste ja ametinimetused on mõistetavad, võõrkeelsete sõnade ja võõraste lühenditeta.

Kutsun teid üles **väljenduma arusaadavalt ja selgelt** kõikides oma tekstides. Kuid mitte ainult – väljenduma selgelt ja arusaadavalt ka suulises kõnes. Ehkki kirjakeele norm rakendub eeskätt kirjalikule väljendusele, on riigiametniku väarikuse küsimus, millist eeskujut ta riigikeele kasutamisel annab, millist keelepoliitikat kujundab. Viibisin hiljuti kohtumisel mitme avaliku

sektori tippjuhiga ja olin üsna pettunud, kuuldes pea igas lauses mõnd võõrkeelset sõna või väljendit. Kahtlemata on igal eesti keelt esimese keelena kõneleval inimesel tarvis osata võõrkeeli. Palun paneme aga Eesti riigi esindajatena tähele, et ka keelekasutuses esindame riiki ja riigikeelt.

Täpne keelekasutus ja terminoloogia on vajalikud juba seetõttu, et asutused omavahel ning ka inimestega suheldes üksteisest üheselt aru saaksid. Ametnike keelekasutuses ja õigusaktides esinevad terminid juurduvad ning levivad sealt ka üldkeelde (meedia, teadus, haridus). Seetõttu tuleb terminiloomele enam tähelepanu pöörata ja keeleinimestega nõu pidada, inimestega suheldes aga kasutada tuntud termineid ning vältida võõrsõnade kasutamist seal, kus eesti keeles on olemas sobiv vaste.

Õnneks on veebis rikkalikult eestikeelset materjali, millele selges keeles väljendumisel toetuda.

- [Õigekeelsussõnaraamat ÕS](#) – sisaldab heakeelsussoovitusi, teavet liitsõnade, käänamise, pööramise jpm kohta.
- [Sõnaveeb](#) – annab ligipääsu ligi 150 terminibaasile.
- [Brošüür “Kirjuta selgelt”](#) – soovitab, kuidas kirjutada lugejat arvestavalt.
- [EKI teatmik](#) – koondab hulgaliselt teavet tänapäeva eesti keele kohta, mh õigekirjareeglid, keelenõuanded, eri keelte tähetabelid.
- [“Keeletoimetaja soovitab”](#) – sisaldab Eesti keeletoimetajate nõuandeid, kuidas koostada selget, arusaadavat, ladusat ja tabavat eestikeelset teksti.
- [Muud EKI väljaanded](#), nt kantseliidi, arvukirjutuse, lepingukeele temadel.

Lisaks peaks aasta lõpus ilmuma esimene eestikeelne selge keele standard. Standard annab üksikasjalikud suunised, kuidas väljendada avalikus suhtluses nii, et lugeja saaks tekstist vajaliku info juba esimesel lugemisel. Loodetavasti rakendatakse seda standardit ka avalikus sektoris.

Lõpetuseks palun teil mõelda, kas pöördume vastuskirjades ja avalikes sõnavõttudes isikute või inimeste poole. Mõistan, et juriidilistes tekstides katame *isikuga* nii füüsilised kui juriidilised isikud. Ent kas tõesti alati, kui räägime isikutest, viitame ka juriidilistele isikutele? Kas politsei pidas kinni isiku või inimese? Kas hooldekoduteenust vajavad isikud või inimesed? Kas tuulikute rajamine mõjutab lähedal elavaid isikuid või inimesi? Suuname end kas või jõuga rääkima isikute asemel inimestest. See on alguses väga võõras, kuid paneb meid paremini mõistma, et teemegi tööd päris inimeste, mitte umbmääraste isikute jaoks. Keelekasutus loeb.

Olen veendunud, et Eesti avalikud teenistujad peavad meie riigikeelt ja selle säilimist oluliseks. Mõnikord aga nii kiirustamise, mõtlematuse, harjumuse või ka seltskonda sobimise tõttu näib hea keelekasutus pigem *challenge*. Lepime kokku, et riigiametnik on eeskuju ka keelekasutuses. Selliselt saab *challenge*’ist katsumus/proovikivi/väljakutse, mille vastuvõtmine üheskoos on kergem ja mõjusam. Seetõttu loodan meie kõigi ühisele panusele riikliku keelepoliitika kujundamisel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kairi Kaldoja
keelepoliitika asekancler

kairi.kaldoja@hm.ee